

Suksimiesten laulu

Olisikohan otsikko pitänyt varustaa lainausmerkeillä, kun sanoja jo ennen tätä on käytetty samassa järjestyksessä. Siieppasin ne lennosta ensimmäisen suomenkielisen urheilukirjailijan runon päältä:

"Ylös Suomen pojat nuoret,
ulos sukset survaiskaa:/ Lumi
peittää laaksot, vuoret,/ hyv' on
meidän luikuttaa./ Jalka pot-
kee,/ suksi notkee/ sujuilevi
sukkelaan."

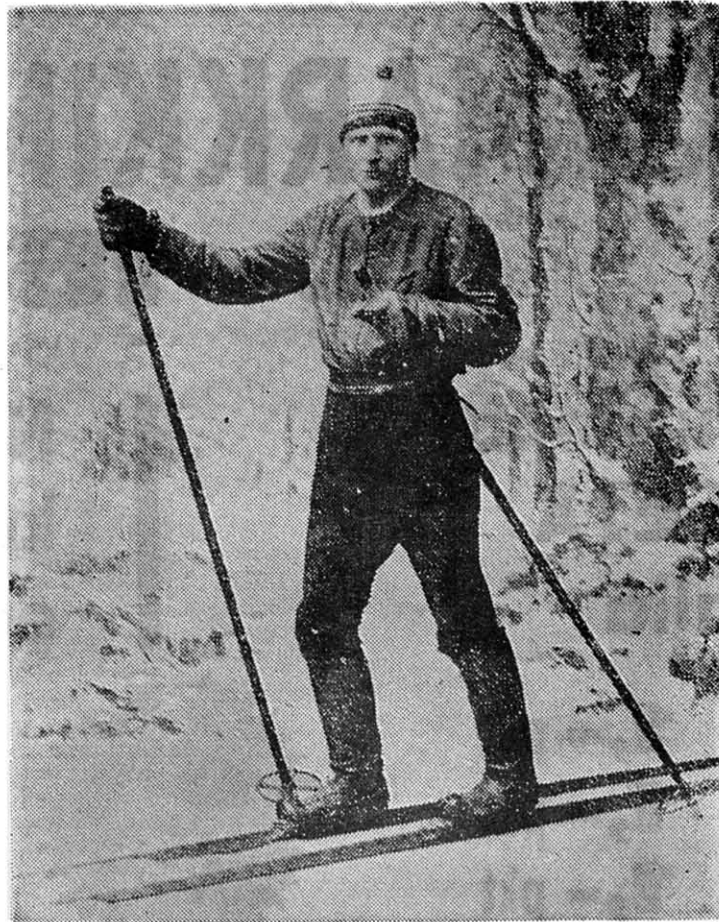
Lentoon tässä tosiaan tunnu-
taan lähdeä: "— — lähtään
veikot kiistämään!/ Saishan
koittaa,/ kumpi voittaa,/ eikö
tuulta saavuttais?"

Reportterimme käytti nimi-
merkkiä Suonio, ja runo "Suk-
simiesten laulu" julkaistiin en-
simmäisen kerran Suometares-
sa 1860, sittemmin Suonion ko-
risteellisessa runokirjassa, myö-
hemmin erilaisissa antologioissa,
mm. Suomen Runottaessa. Ny-
kyaikana Suonion tuntevat, pel-
kään pahoin, vain kirjallisu-
uden erikoisharrastajat, mutta
laulunsa kai sentään elää, tämä
laulu ainakin, toivon. Nimimer-
kin taakse kätkeytyi, eikä loppu-
jen lopuksi sen pahemmin kuin
jänis, joka pistää päänsä pen-
saaseen, silloinen maisteri, sit-
temmin yliopiston dosentti, leh-
tori ja professori Julius Krohn,
saksalaissukuinen neljän kielen
Viipurin kasvatti, joka realisti-
na ja aatteenmiehenä valitsi
monista kielistensä maan oman
kielen äidinkielekseen.

Mutta enhän minä Suoniosta
aikonut esitelmöidä. Hiihdosta
piti puhumani.

Pyhät on pidetty, kuuset pol-
tettu, ja lukuunottamatta yli-
huomista pyhää, joka näiden
omituisia rikkiniäisten viikkojen
saatossa vielä ikäänkuin liittyy
juhlapyyhiin, edessämme ovat
härkäviikot. Luoja on kuitenkin
asettanut aurinkonsa sillä tavalla,
että kun mieleemme käy hal-
keaksi joulun taas kerran men-
tyä, valon ja lämmön juhlan,
kun silmäys almanakkaan näyt-
tää pelkkiä pitkiä viikkoja, niin
samalla herää ikäänkuin uusi
toivo. Heräämme melkein pä-
sanannukaisesti itsekkin. Asken
paistoi aurinko. Tosin aurinko
joulun allakin viime vuonna vi-
lahti näkyviin tekisi mieli sanoa
tavallista useammin, mutta
mitä nyt, sehän paistoi vielä
äskenkin — totisesti, taitaa olla
jo useampia kukonaskelia... Ja
ensi sunnuntaina meillä hiihde-
tään, "ulos sukset survaiskaa!"

Hiihtäminen on vanha suoma-
lainen tapa, ei suinkaan presi-
denti Kekkonen keksintö, niin-
kuin joku poliitikko saattaisi
luulla. Mutta paikallaan tasaval-
lan päämiehen vuodentakainen
manaus tietysti oli. Jos Ola-setä
olisi päässyt presidentiksi (mik-
si hän tietävästi ei ole parhaim-
millaankaan pyrkinyt), Suomen
kansaa jo ainakin 35 vuotta sit-
ten olisi manattu suksille. Ola-
setä ja kumppanit, joista useim-
mat kumppanit jo makaavat lu-
men alla, sai kuitenkin 1930-lu-
vulla aikaan mitä melkoisen suk-
simiesten ja -naisten (ja -lasten)
kansanliikkeen suur-Oulun alu-
eella. Oulun Hiihtoseura hiihto-
majoineen, harrastusmerkkei-
neen, Maikkuloineen teki hiihtä-
misestä hyvän tavan ja toteutti
sitte massaurheilun aatetta jo
ennenkuin massaurheilua oli kek-
sittyään. Ihmeellisiä nämä
Oulun seudun hiihtomaastot ei-
vät ole, jos maasto on asia nu-
mero yksi, mutta kun hiihto sel-
laisenaan, ulkoilu, terveydenhoi-
to on pääasiana, niin saapi kel-
vata. Lumi kimmeltää ja Luo-

Aapo Luomajoki. Ensimmäisen Oulun Hiihdon 44-vuo-
tias voittaja.

jan aurinko paistaa minun näh-
däkseni aivan yhtä koriasti
Knuutilankankaalla ja Hiiroses-
sa ja Salonselällä ja Issossanie-
nessä kuin jossain muuallakin,
vaikka joku huikaiseva elämys
huhtikuudessa Käsivarren erä-
maassa saattaakin viedä elä-
myksenä voiton itse kunkin
omaan muistiin jääneistä kuvista.

Hiihtoseura vikitteli "maas-
toon", jota siis Helsingistäkään
tullut ei pidä maastona, mutta
jäähiihto, joka taas nykyisin al-
kaa maistua yhdelle ja toiselle
varsinkin luonnonihailijalle, jäi
niin pois muodista, että tuntuu
joskus kuin Hanneluksen pappi
olisi ollut koko Kainuunmer-
ren ainoa jäähiihtäjä. Hänet
tunsi helposti jo kilometrien
päähän, niin, olisi hänet tun-
nut tasaisesta tahdistista, vaikka
siellä horisontissa olisi muita-
kin ollut.

Yksi ja toinen lukijoista tai-
taa kuitenkin tietää, että sivisty-
nyt ihminen, ainakaan kaupunki-
ihminen, ei ainakaan viime vuos-
sisadalla harrastanut suksimista
muuta kuin pakosta. Ainahan
siellä täällä kaupungeissa niin-
kuin kylissäkin oli joku omitui-
nen pappi tai muu runoilija, joka
suksi huvikseen, mutta lähinä
sukset olivat kulkuväline ja
paitsi metsä- ja kalamiehen, niin
nimenomaan köyhän väline. Kyllä
patruunat ajelivat sahoillensa
ja ruukeillensa rekipelillä, niin
että helisi. Sitten muutamat
omituiset Oulunkin herrat al-
koivat harrastaa hiihtämistä.
Mieskohtalasta esimerkkiä jon-
kun Viipurin-Helsingin Suonion
tyyliin näytti Theodor Frosterus,
"maisteri", joka tunnettiin jo
kirjailija Teuvo Pakkalana. Tie-
tysti oli muitakin, mutta eihän
minun niitä tarvitse kertoa, kun
Claudelinin Ville jo talveksi 1939
sai valmiiksi mainion historia-
teoksensa Oulun Hiihto 1889—
1938. Siitä kyllä näkee.

Oulun Hiihto, niin kuin tämän
perinteellisen tapahtuman nimi
on kirjoitettava, lähti yhteisläh-
döstä ja tasamaa-periaatteesta.
Oulun Hiihto oli Suomen tasa-
maahiihdon kultaisen ajan suu-
ruudenaikaa. Lukuunottamatta
Nurmen tai Kolehmainen nimiä,
ei mikään synnyttä sellaisia vä-
reitä selkäpiissä kuin nimet
Luomajoki, Aitamurto, Kosken-
korva, Niku...

Aika aikaa kutakin...
Käsiini (ja Oulun Hiihdon vä-
liin) on joutunut helmikuinen
leike Uudesta Suometaaresta
1902. Vaikka Collin olikin tasa-
maaharjoittelulla valloittanut
"Kollenin", oltiin kai hiihtomme
tulevaisuudesta yhtä huolestuneita
kun tänään. Sellainen sävy
on nimim. Hiihtäjän pakinassa:

"Ilahuttavaa kyllä, näkyy jo
muutamissa paikoin, kuten
esim. Oulussa ja täällä Helsin-
gissä, päätetyn panna tämän
vuotiset hiihtokilpailut toi-
meen n.s. epätasaisella
(harvonn. kirjoittajan) radalla
Hiihto epätasaisella maalla
metsissä, mäkeä ylös ja alas,
kehittää kieltämättä hiihtäjää
mahdollisimman monipuolisek-
si, niin että hän voi enemmän
kuin nykyisissä oloissa on asi-
an laita, käyttä suksiaan kul-
kuneuvoina, joilla pääsee mis-
tä ja mihin tahansa, tarvitse-
matta olla latuun sidottu."

Siitä se sitten alkoi, murto-
maahiihto, mutta jos oli käsite
"epätasaisella" hiihtämisestä
hiihtokansalle vieras, niin eipä
ollut koko murtomaa-sanaakaan
vielä keksitty, milloin sitten
mahdettiin keksiä! Pakinoitsijal-
la on toimenkin huoli: sustem-
me sopeutuvuus epätasaiselle.
Syvässä lumessa uppoaa haapa-
veteläinen "niinkuin tyhjää",
hän kirjoittaa, on vaikeasti
kännnettävissä, samaten kaja-
nilainen. Iiläistä suksea hän jo

Valokuva Aapo Luomajoki

teoksesta

H.W. CLAUDELIN:

Oulun hiihto 1889-1938

sekä piirteitä pohjalaisen kansan vaiheista
ja kilpaurheilun alkuehityksestä sen keskuudessa.
Oulu 1939.

Sivu 111.

kehuu paremmaksi, parhaaksi
ylitorniolaista, josta kuitenkin
sanoo, ettei se ole "yleisen köm-
pelyytensä takia suositeltava".
Hän ehdottaa, että urheilijat (se
sana siis tunnettiin) kokeilisivat
aluksi laittaa suksen etuosan
takaosaa painavammaksi, jos
kohta säilyttäisivätkin mallin
muuten entisellään. Jutun jat-
kosta ilmenee, että epäiltiin, et-
tä norjalaiset seuraavissa Kris-
tiaanian (Oslo!) urheilukilpai-
luissa eivät suostuisi suksen
kantamiseen... Toisin sanoen:
suomalaiset jäähiihtäjät
olivat(ko?) siihen asti selvin-
neet mäkilöistä pujottelemalla
sauvat mäystinten läpi ja siep-
paamalla sukset käsiinsä. Jo-
tain oli tehtävä, suksia "justee-
rattava", koska kuulemma nor-
jalaiset merkeistä päättään koet-
taisivat parhaansa antaakseen
suomalaisille selkään. Suometa-
relaispakinoitsija manaa sitten
tamperelaisia, jotka kaikesta
päättään vielä sinäkin talvena
olivat aikoneet kilpailla tasa-
maalla: "vain jäätä, jäätä, Näsi-
järven valkoista jäätä", puhisee
Hiihtäjä. — Ja kuitenkin tam-
perelaisilla piti olla mainiot
maat "estehiihdon" harjoittami-
seen!

Tosiaan: aika aikaa kutakin.
Nyt ovat haapavetiset, kajaani-
laiset ja iiläiset harvinaisuuksia,
niin että iloisesti ottaisim "iilä-
set" kotiini museoitaviksi, kun
vaan olisi mistä ottaa. Muistan
olleen aika kohtainen, rippis-
koulun käynyt, kun ostin en-
simmäiset murtomaasukseni,
Puolangalla veistetyt, Oulun to-
riita. Liekö sitten tullut lopuk-
sikin lasketuksi Linnansaaren
vallelta, joihin iiläisiä tietenkään
ei ollut luotu.

Siis "ulos sukset survais-
kaa!"

Panu

Jos mahtuu, niin tarjoanpa
tähän vielä toisenkin "laskuju-
tun", saman viivanalaisen pääs-
sä olleen minusuutisen: "Ei tule
laskumiestä" Englannin
kruununperijän vanhimmaasta
pojasta, prinssi Edwardista,
joka vielä kerran nousee Eng-
lannin valtaistuimelle. Pikku
prinssi vihaa laskentaa ja mit-
tausoppia ja koettaa kaikin
tavoin päästä niitä oppimasta.
Useat kerrat on hän jo vapaa-
ehtoisesti mennyt nurkkaan sel-
soamaan rangaistukseksi siitä,
ettei halua oppia aritmetikkä-
ä, kertovat saksalaiset leh-
det."

Sellaista se on. Muistakaapa
nyt, koululaiset, laskea laskun-
ne, ettei käy kuin Edwardin.
Tosin tämä pikku Edward ai-
kanaan nousi "istuimelle"
mutta jätti sen ennen pitkää,
kuten kaikki tietävät. Kysy-
mys nim. on — Walesin prins-
sistä. — S:a.